

Resposta a l'article de Ricard Salvat publicat en aquestes pàgines

La realitat del teatre català

CARLES BATLLE

Diu que el pintor expressionista Kirchner va dur un conegut davant d'un dels seus quadres i li va preguntar: "Què et sembla?". L'home va dir: "No entenc per què has pintat la plaça inclinada, la torre negra i els carrers vermells; no t'han sortit bé ni la tonalitat ni les proporcions". Impassible, el pintor va replicar: "Aquest quadre no representa la plaça, sinó l'angoixa i la ira que sento quan la miro". Kirchner venia a dir que la realitat no era un objectiu en ella mateixa, sinó un instrument que, exagerat i deformat, expressava els sentiments i l'ànima de l'individu. Fa uns quants dies, Ricard Salvat, en un article redactat en aquesta mateixa secció, també va donar una visió esbiaixada de la realitat: la realitat del teatre català actual. Sospito que Salvat no pretenia fer una anàlisi seriosa del moment teatral, sinó més aviat mostrar el seu enuig davant d'una situació que, si bé és millorable, no és de la mena catàstrofica que l'autor predica.

Els dies 1, 2 i 3 de juny va tenir lloc a l'Institut del Teatre el Primer Simposi Internacional sobre Teatre Català Contemporani. Aquest simposi "acabarà sent històric", però no pels motius que adueix Salvat. Per primer cop s'han reunit gairebé tots els especialistes universitaris -catalans i no- que s'interessen per la recerca científica a propòsit del teatre "d'àmbit català". Calia reunir tothom -tret d'algunes absències justificades- per fer una avaluació, no tant de la realitat teatral catalana -que també-, sinó de la situació actual dels estudis que la prenen com a objecte d'estudi. El resultat ha estat engrescador: valoracions panoràmiques; reflexions sobre l'evolució de l'escriptura dramàtica; algunes aportacions puntuals sobre l'obra d'autors (Belbel i Benet, sí, però també Cunillé, Sirera, Nolla, Escudé, Garcia Barba, Gomis, Molins o Brossa); l'anàlisi de propostes estètiques com les de Roger Bernat, La Cubana, Iguana Teatre o Joglars; valoracions sobre el mim a Catalunya, política teatral, espectacles de poesia escenificada, models de producció, teoria teatral, etc. Res a veure, doncs, amb un suposat simposi del qual només emergien veus contra el TNC -i també contra el Teatre Lliure després de Josep Montanyès- tal com ens vol fer veure Salvat (aquestes institucions van ser objecte de debat en dues conferències, una comunicació i en algunes observacions d'una de les taules rodones). Cal recordar que el simposi va comptar amb 31 ponències (de les quals el doctor Salvat només va ser present, descomptat la seva, en una).

Els temes no tractats són representatius dels interessos del món acadèmic en relació amb el teatre de casa nostra. No és cap escàndol que no s'abordés la primera etapa del Lliure. És més important preguntar-nos per què ningú

no en va parlar a fons (i no pas pensar ingènuament que se'n van censurar les referències). Com molt bé sap Ricard Salvat, els temes proposats a les ponències no són imposats des de l'organització, sinó proposats pels mateixos ponents. Així, el que finalment resulta interessant és reflexionar sobre l'autocensura. N'és un bon exemple la conferència del mateix doctor Salvat on, després d'anunciar una panoràmica històrica sobre les darreres dècades, va aturar-se a desmitificar l'ADB, que l'havia expulsat, va obviar la seva controvertida etapa al capdavant del Teatre Nacional de Barcelona i es va estalviar de valorar la tasca de foment dels autors catalans empenyida pel CDGC de Domènec Reixach.

El "quadre" expressionista que ens presenta Salvat també s'inventa un fabulós "grup de poder" que pretén conduir el teatre català a la seva desarticulació definitiva. Jo, que m'he proposat de fer el trist paper de l'amic d'en Kirchner, em pregunto astorat de quina manera la Sala Beckett, model de teatre compromès amb el risc, la creativitat i l'experimentació, ha exercit en aquest grup de poder; de quina manera ho han fet el Festival de Sitges, tristament desaparegut no per falta d'orientació ni d'oportunitat, o els tallers de l'IT. Més: com les publicacions del

mateix Institut, en estat comatós des de fa deu anys, han pogut participar del complot; com hi ha participat el doctorat en arts escèniques, que abraça professorat de cinc universitats i que s'ha entestat a participar dels reptes d'un futur espai universitari europeu. I de quina manera, la revista *Pausa*, feliçment recuperada després de deu anys de suspensió (!!). Recordaré que aquest "grup de poder" va encarregar el primer pròleg de les noves publicacions del TNC al doctor Salvat a propòsit de *Galatea* de J.M. de Sagarra i que ell, molt amablement, va respondre que "si no era bo per dirigir el teatre, tampoc no ho era per fer un pròleg" i que no el truquessin més. Aquest fantàstic grup de poder, atès el lloc on se'l situa, ha tingut l'estranya gentilesa de convidar Salvat a fer la conferència de clausura del simposi de referència. Sembla, doncs, que la política obstructiva del "grup" és, pel cap baix, un pèl desenfocada i masoquista.

Pel que fa a *The Oxford Encyclopedia of Theatre*, tot i coincidir a lamentar algunes absències, és ben estrany que Salvat es qüestionï l'evident lideratge drama-

XAVIER PORRATA

túrgic de Benet i Belbel als últims anys (¿en quin moment històric hi ha hagut tantes estrenes d'autors catalans -i també companyies- a l'estranger?) o que es vulgui treure mèrits a José Sanchis que, si bé no ha escrit en llengua catalana, és una de les persones que, amb el seu mestratge i les seves iniciatives, més ha contribuït a la rebrotada d'autors dramàtics als anys noranta (Espriu, certament, no hi ha tingut res a veure).

En aquesta època en què ja no cal convèncer's que la realitat no és una i que el "perspectivisme" és a l'ordre del dia, l'article de Ricard Salvat és impagable, ja que ens permet de copsar, en el seu expressionisme essencial, com la realitat, més enllà d'un objecte avaluable positivament, ha passat a ser un instrument estètic per mostrar tota la visceralitat, tota l'acritud, del subjecte que la distorsiona, que l'exagera. És a dir, que la manipula.

CARLES BATLLE. DRAMATURG, PROFESSOR DE L'INSTITUT DEL TEATRE I COORDINADOR DEL PRIMER SIMPOSI INTERNACIONAL SOBRE TEATRE CATALÀ CONTEMPORANI

Sàhara, 'intifada' dels joves

XAVIER RIUS-SANT

Fa set anys que el pla de pau de l'ONU al Sàhara, concretat en les dues propostes de l'exsecretari d'Estat nord-americà, James Baker, està bloquejat per la negativa del Marroc a celebrar un referèndum que creu que perdrà. Una consulta que havia de posar fi a un conflicte iniciat el 1975. Després de moltes negociacions, gràcies a la mediació de Baker, el 1997 s'aconsegueixen els acords de Houston, pels quals s'havia de celebrar un referèndum el 1998. Però la negativa del Marroc a acceptar el cens de votants d'aquest referèndum el va ajornar indefinidament. L'última proposta que va fer Baker abans de dimitir, que s'acostava al que havia demanat el Marroc, va ser acceptada pel Polisario, però rebutjada per Rabat.

A cada negativa del Marroc a aplicar el pla Baker, el Front Polisario ha respost amb l'amenaça de tornar a la guerra, quelcom difícil de complir, atès que depèn de l'armament algerià i és dubtós que Algèria estigués disposada a assumir-ne les conseqüències. A més a més, si es tornés a la guerra i el Marroc tingués les mans lliures per utilitzar tot el seu exèrcit en una ofensiva, el Polisario podria perdre aquella quarta part

del territori de l'antiga província espanyola que controla i on té oficialment la capital de la República Àrab Democràtica Sahrauí, reconeguda per més de setanta Estats.

En aquest context es produeix un fet nou on el protagonisme l'han pres joves sahrauís que viuen en ciutats ocupades pel Marroc com El Aaiún i Smara. Territori on el Marroc, a més de dos-cents mil soldats i policies, hi té desplaçats uns cent cinquanta mil colons que van venir del nord pel modificar el resultat de l'hipotètic referèndum. Aquesta població sahrauí, gràcies a Internet, a la telefonia mòbil i a la llibertat superior d'algunes cadenes de televisió marroquines, han perdut la por de parlar i manifestar-se. I, així, fa un mes va esclatar la somniada *intifada* sahrauí a les ciutats controlades pel Marroc i en universitats de Casablanca i Rabat on estudien molts d'aquests joves, fet que ha posat en evidència la posició oficial de Rabat segons la qual el conflicte és una simple utilització del règim algerià dels refugiats del Tindouf. Internet i la telefonia mòbil han permès l'esclat d'aquesta revolució juvenil. I la difusió mediàtica de repressió i de les prohibicions a baixar

de l'avió a les delegacions de polítics de l'Estat espanyol que arribaven a El Aaiún ha empitjorat encara més la imatge de Rabat, que veu com el Polisario guanya punts cada dia en l'àmbit polític i diplomàtic. Com explicava fa uns dies a Barcelona l'eurodiputada austríaca Karin Scheele, presidenta de l'Intergrup pel Sàhara al Parlament Europeu, el Marroc ha donat una imatge similar a la que va mostrar Cuba fa dos mesos quan va expulsar diversos diputats europeus que pretenien assistir a una reunió d'opositors. Fins i tot el Partit Socialista francès, que sempre havia recolzat el Marroc, ha fet un enèrgic comunicat condemnant la repressió al Sàhara.

Tot això passa en un moment que el Polisario està guanyant punts a l'administració Bush, que ha intensificat les bones relacions amb Algèria, mentre que els projectes marroquins d'explotar el Sàhara reben més i més cops. L'últim fa vint dies, quan el govern de Noruega va retirar les seves accions de l'empresa que fa prospeccions petroleres a la costa del Sàhara, en entendre que no es podia negociar amb el Marroc en no tenir la sobirania d'aquelles aigües.

XAVIER RIUS-SANT. PERIODISTA